

การวิเคราะห์แรงจูงใจในการใช้การวางแผนครอบครัวของสตรีไทย

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวกับตัวแปรทางสังคมและเศรษฐกิจ ต่อจากนั้นเป็นการประมาณการใช้การวางแผนครอบครัว เพื่อนำไปใช้ในการประมาณจำนวนบุตรตามธรรมชาติ และการประมาณจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ต่อไป โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) 2 ขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนของการวิเคราะห์ในบทนี้ได้ใช้แนววิเคราะห์แรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวตามแบบจำลองการวิเคราะห์ของอิสเตอร์ลิน (1985) ดังนี้

แนววิเคราะห์แรงจูงใจในการใช้การวางแผนครอบครัวของสตรีไทย

ขั้นตอนที่ 1 การประมาณการใช้การวางแผนครอบครัว จากแนวคิดที่ว่า การใช้การวางแผนครอบครัวถูกกำหนดโดยแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว และค่าใช้จ่ายในการคุมกำเนิด ซึ่งสามารถแทนด้วยฟังก์ชันต่อไปนี้คือ

$$U = f (C_n, C_d \text{ และ } R_c)$$

ขั้นตอนที่ 2 ประมาณจำนวนบุตรโดยธรรมชาติ (\hat{N}) โดยการโยงภาวะเจริญพันธุ์เข้ากับตัวกำหนดโดยตรงต่อภาวะเจริญพันธุ์ (Proximate Determinants) นั่นคือจำนวนบุตรที่คู่สมรสจะมีได้ในขณะที่ถูกสัมภาษณ์นั้น วิเคราะห์ในรูปของฟังก์ชันของตัวแปร การใช้การวางแผนครอบครัว (Ever Used), ระยะเวลาสมรส (Duration of Marriage), ช่วงห่างการมีบุตรคนแรกกับคนที่ 2 (First and Second Birth Interval), การไม่เป็นหมั้นหลังจากที่เคยมีบุตรแล้ว (Not Secondary Sterility), สัดส่วนการสูญเสียในการตั้งครรภ์ (Proportion of pregnancy Wastage) และสัดส่วนการตายของบุตร (Proportion of Child Mortality) โดยจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยกับตัวแปรกำหนดโดยตรงต่อภาวะเจริญพันธุ์

ค่า \hat{N} ดังกล่าวได้มาจากการใช้สมการถดถอยพหุ (Multiple Regression)

2 ขั้นตอนของจำนวนบุตรเกิดรอด กับตัวแปรตัวกำหนดโดยตรง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ตัวกำหนดโดยตรง คูณด้วยค่าเฉลี่ยของตัวแปรเหล่านั้น โดยที่ค่าเฉลี่ยของตัวแปรการใช้การวางแผนครอบครัว (EVER USED) จะให้มีค่า = 0 เพราะได้ตั้งแนวคิดไว้ว่าค่า \hat{N} เป็นค่าจำนวนบุตรโดยธรรมชาติของสตรีที่ไม่มีการใช้การวางแผนครอบครัวแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม เป้าหมายของการศึกษาคั้งนี้ไม่ได้อยู่ที่การประมาณค่า \hat{N} แต่มีจุดประสงค์เพื่อนำค่า \hat{N} ที่ประมาณได้ไปใช้ในการประมาณค่า C_n ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่งในการอธิบายสาเหตุการใช้การวางแผนครอบครัวเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 3 หาค่าจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ (C_n) ซึ่งถือผลคูณระหว่างจำนวนบุตรตามธรรมชาติ กับอัตราส่วนรอดชีพของบุตรเกิดรอด : $C_n = \hat{N} \times S$

ขั้นตอนที่ 4 มีสมมุติฐานเบื้องต้นโดยสังเขปว่า เมื่อคู่สมรสมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว หากค่าใช้จ่ายในการคุมกำเนิด (Rc) ต่ำ คู่สมรสจะเลือกใช้การวางแผนครอบครัว โดยที่แรงจูงใจที่วัดได้จาก

1. จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ตลอดด้วยเจริญพันธุ์ (C_n)
2. ขนาดครอบครัวที่ต้องการ (C_d)
3. จำนวนบุตรที่มีชีวิต (C)
4. ความไม่ต้องการบุตรเพิ่ม (WANO: Wants No More)
5. $C_n - C_d$
6. $C - C_d$

ทั้งนี้ ถ้าคู่สมรสมีความต้องการที่จะใช้การวางแผนครอบครัวมาก ก็จะส่งผลให้อัตราการใช้การคุมกำเนิดสูงขึ้น และภาวะเจริญพันธุ์ลดลงในที่สุด ตามแบบจำลองของฮิสเตอร์ลินแรงจูงใจที่วัดจากตัวแปร 6 ตัวตามที่กล่าวมาแล้วนี้ มีสมมุติฐานว่าคู่สมรสที่มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูง ไม่ว่าจะวัดจากตัวแปรใด (6 ตัว) คู่สมรสดังกล่าวจะใช้การวางแผน

ครอบครัวมากกว่ากลุ่มที่มีแรงจูงใจที่จะใช้ค่า ในการวิเคราะห์ส่วนนี้จะ เป็นการโยงทั้งตัวแปร แรงจูงใจและค่าใช้จ่ายในการวางแผนครอบครัวเข้าด้วยกัน เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรดังกล่าวกับการใช้การวางแผนครอบครัว แทนที่จะพิจารณาแยกเฉพาะความสัมพันธ์ของ ตัวแปรแรงจูงใจหรือ เฉพาะตัวแปรค่าใช้จ่ายที่สัมพันธ์กับตัวแปรการใช้การวางแผนครอบครัว เท่านั้น โดยจะทดสอบตัวแปรแรงจูงใจแต่ละตัวกับตัวแปรค่าใช้จ่ายว่า ตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์กับตัวแปร การใช้การวางแผนครอบครัวมากที่สุด เพื่อที่จะนำตัวแปรดังกล่าวไปใช้สำหรับการวิเคราะห์ใน ขั้นที่ 5 ต่อไป โดยจะ เน้นความสำคัญของตัวแปรแรงจูงใจตัวนั้นมากกว่าตัวอื่นๆ

หนึ่งในทางทฤษฎีการวัดค่าใช้จ่ายในการใช้การวางแผนครอบครัวนั้น ข้อมูลที่ใช้ควร จะเป็นข้อมูลที่แสดงทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์ในเรื่องค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน (เป็นต้นว่าค่าใช้จ่ายที่ ต้องเสียไปในการหาอุปกรณ์การคุมกำเนิดวิธีหนึ่งวิธีใดมาเพื่อใช้ในการควบคุมการมีบุตร) หรือ ข้อมูลค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Subjective Cost) เป็นต้นว่าข้อมูลวิธีการใช้การคุมกำเนิด วิธีต่างๆ (Hermalin, 1983: 19) ข้อมูลดังกล่าวจะสัมพันธ์อย่างแท้จริงกับการตัดสินใจที่จะใช้ กล่าวคือ การที่สตรีคนใดคนหนึ่งที่มีแรงจูงใจและตัดสินใจที่จะใช้การคุมกำเนิดก็จะมีความสัมพันธ์ ในทิศทางเดียวกับทัศนคติที่ดีต่อการใช้การวางแผนครอบครัว ซึ่งทัศนคติดังกล่าวสามารถวัดจาก ความรู้ในการใช้ ตลอดจนความสะดวกในการที่จะหาอุปกรณ์ในการคุมกำเนิดมาใช้ เนื่องจากการ วัดค่าใช้จ่ายในการคุมกำเนิดวัดได้หลายวิธี สำหรับการศึกษาครั้งนี้จะวัดค่าใช้จ่ายจากจำนวนวิธี การคุมกำเนิดที่ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้ (โดยมีสมมุติฐานว่า ยิ่งจำนวนวิธีคุมกำเนิดที่รู้เพิ่มขึ้นมากเพียงใด ค่าใช้จ่ายในการคุมกำเนิดจะยิ่งลดลง และในทำนองเดียวกันผู้ที่รู้น้อยวิธีจะมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น) เท่านั้น เพราะจากงานศึกษาวิจัยหลายๆ ชิ้นที่ผ่านมา เช่น Easterlin et al; 1988, Wongboonsin, 1985, 1986; เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2532) ได้ใช้ตัววัดอื่นๆ เช่น ระยะทางตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ ในการเดินทางจากบ้านไปยังสถานบริการด้านการวางแผนครอบครัว, ความรู้วิธีการคุมกำเนิดที่มี ประสิทธิภาพ, ทัศนคติในการวางแผนครอบครัว ฯลฯ เป็นตัววัดค่าใช้จ่าย และได้วิเคราะห์ เปรียบเทียบกับการใช้ตัวแปรจำนวนวิธีการคุมกำเนิดที่ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้ ผลของการวิจัยได้ผลใน ลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ การใช้การคุมกำเนิดจะสัมพันธ์ในทางบวกกับจำนวนความรู้วิธีการ คุมกำเนิด ระยะทางที่สั้นกว่าในการเดินทางจากบ้านไปยังสถานบริการ ทัศนคติที่ดีต่อการ ใช้ การวางแผนครอบครัว เป็นต้น ดังนั้นเนื่องจากงานวิจัยนี้จะ เน้นด้านแรงจูงใจในการใช้มากกว่า

ค่าใช้จ่ายในการใช้ งานวิจัยนี้จะใช้ตัววัดค่าใช้จ่ายในการใช้โดยวัดจากตัวแปรจำนวนวิธีการคุมกำเนิดที่ผู้สัมภาษณ์รู้เท่านั้น

ขั้นตอนที่ 5 เป็นขั้นตอนที่สองวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาครั้งนี้ คือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคม กับตัวแปรแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นถึงปัจจัยต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรแรงจูงใจอย่างไร โดยเฉพาะกับตัวแปรแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรการใช้การวางแผนครอบครัวมากที่สุดจากขั้นตอนที่ 4

การวิเคราะห์ในบทนี้แบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. ส่วนที่เป็นการพรรณาลักษณะของสตรีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว ได้แก่ จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ ขนาดครอบครัวที่ต้องการ ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้กับขนาดครอบครัวที่ต้องการ จำนวนบุตรมีชีวิต ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการ และความไม่ต้องการบุตรเพิ่ม ดังปรากฏในตารางที่ 5 ถึงตารางที่ 9
2. ส่วนที่เป็นการประมาณการใช้การวางแผนครอบครัว การประมาณค่าจำนวนบุตรตามธรรมชาติ และจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ ดังปรากฏในตารางที่ 10 ถึงตารางที่ 11
3. ส่วนที่ว่าด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวและค่าใช้จ่ายในการใช้การวางแผนครอบครัวกับตัวแปรการใช้การวางแผนครอบครัว ดังปรากฏในตารางที่ 13

โดยที่การวิเคราะห์ในบทนี้ได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรต่างๆ ดังนี้

\hat{U}	หมายถึง	ค่าประมาณการใช้การวางแผนครอบครัว
\hat{N}	หมายถึง	ค่าประมาณจำนวนบุตรตามธรรมชาติ
DURMAR	หมายถึง	ระยะเวลาสมรส
FBI	หมายถึง	ช่วงห่างการมีบุตรคนแรก
SBI	หมายถึง	ช่วงห่างการมีบุตรคนแรกกับคนที่สอง
NSS	หมายถึง	การไม่ เป็นหมั้นหลังจาก เคยมีบุตรแล้ว
PREGWAS	หมายถึง	สัดส่วนการสูญเสียการตั้งครรภ์

DEATHR	หมายถึง	สัดส่วนการตายของบุตร
Cn	หมายถึง	จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้
Cd	หมายถึง	ขนาดครอบครัวที่ต้องการ
Cn-Cd	หมายถึง	ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้กับขนาดครอบครัวที่ต้องการ
C	หมายถึง	จำนวนบุตรมีชีวิต
C-Cd	หมายถึง	ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการ
WANO	หมายถึง	ความไม่ต้องการบุตรเพิ่ม
Rc	หมายถึง	ค่าใช้จ่ายในการคุมกำเนิด
EVERUSE	หมายถึง	การเคยใช้การวางแผนครอบครัว

ข้อมูลจากตารางที่ 5-9 แสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย กลุ่มชาติพันธุ์และภาษา ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนของสตรีตัวอย่าง โดยแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวในที่นี้คือ จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ (Cn) ขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cd) ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้กับขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cn-Cd) จำนวนบุตรที่มีชีวิต (C) ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่มีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการ (C-Cd) และความไม่ต้องการบุตรเพิ่ม (WANO)

แรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวกับ เขตที่อยู่อาศัย

สตรีที่มีจำนวนบุตรที่สามารถมีได้สูง ย่อมมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูง ข้อมูลจากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า สตรีชนบทและ เขตเมืองมีจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้เฉลี่ย 9.25 คน และ 9.23 คน ตามลำดับ โดยที่สตรีตัวอย่างที่ศึกษามี Cn สูงสุดประมาณ 12 คน แสดงว่าสตรีทั้ง เขตชนบทและ เขตเมืองมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวในระดับปานกลาง

การที่ Cn ของสตรีทั้งใน เขตชนบทและ เขตเมืองไม่ต่างกันมากนักนั้นอาจจะ เป็น เพราะว่าการสาธารณสุขได้กระจายอย่างทั่วถึงทั้งใน เขตชนบท และ เขตเมืองทำให้แม่มีสุขภาพอนามัยดีขึ้น จำนวนบุตรที่มีโดยธรรมชาติและอัตราการรอดชีพของบุตร เกิดรอดจึงมีค่าสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาขนาดครอบครัวที่ต้องการ พบว่า สตรีเขตเมืองมีขนาดครอบครัวที่ต้องการเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีชนบท กล่าวคือ มี Cd เฉลี่ย 2.83 คน และ 3.21 คน ตามลำดับ แสดงว่า สตรีเขตเมืองมีแรงจูงใจสูงกว่าเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะสตรีที่มีขนาดครอบครัวที่ต้องการต่ำ น่าจะมีความปรารถนาจะใช้การวางแผนครอบครัวมากกว่า

แรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวถูกกำหนดโดยความต้องการที่จะมีบุตร และจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ เมื่อพิจารณาถึงส่วนเกินของจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ ภายใต้งैอนไขที่ว่า สตรีนั้นยังมิได้มีการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิเลย จำนวนบุตรที่เกินความต้องการจะเท่ากับ Cn-Cd (Unwanted Children) ยิ่งค่า Cn-Cd สูงเท่าไร สตรีจะยังมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงขึ้นเท่านั้น ในทางตรงข้ามหาก Cn-Cd มีผลลัพธ์เป็นลบ หมายความว่า สตรียังมีจำนวนบุตรไม่ครบตามที่ต้องการ (Easterlin and Crimmins, 1985: 12) ทำให้มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวต่ำ ข้อมูลจากตารางที่ 5 พบว่าสตรีเขตเมืองมี Cn-Cd เฉลี่ยสูงกว่าสตรีชนบท กล่าวคือ 6.41 คน เทียบกับ 6.04 คน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สตรีเขตเมืองมีแรงจูงใจสูงกว่า ทั้งนี้เพราะสตรีที่มีขนาดครอบครัวที่ต้องการน้อยกว่าจำนวนบุตรที่สามารถมีได้ น่าจะมีความต้องการที่จะใช้การวางแผนครอบครัวมากกว่า

เมื่อพิจารณาถึงแรงจูงใจที่วัดจากจำนวนบุตรมีชีวิตจะเห็นว่า สตรีชนบทมีจำนวนบุตรมีชีวิตเฉลี่ยมากกว่าสตรีเขตเมือง คือ 3.86 คน เทียบกับ 3.10 คน แสดงว่าสตรีชนบทน่าจะมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีเขตเมือง เมื่อพิจารณาจากจำนวนบุตรมีชีวิตเพียงอย่างเดียว เพราะสตรีที่มีจำนวนบุตรมีชีวิตมากน่าจะมีการใช้การวางแผนครอบครัวมากกว่า

สำหรับผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการที่ใช้วัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว หมายความว่า ยิ่งค่า C-Cd สูงเท่าไรสตรีจะยังมีแรงจูงใจสูงเท่านั้น ในทางตรงข้ามหาก C-Cd มีผลลัพธ์เป็นลบ หมายความว่า สตรีมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวต่ำ ข้อมูลจากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า สตรีชนบทมี C-Cd เฉลี่ยสูงกว่าสตรีเขตเมือง คือ 0.65 คน เทียบกับ 0.27 คน ซึ่งแสดงว่าสตรีชนบทมีจำนวนบุตรมีชีวิตมากกว่าขนาดครอบครัวที่ต้องการน่าจะต้องการใช้การวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีเขตเมือง

สตรีที่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มแล้วย่อมจะมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่ยังต้องการบุตรเพิ่มอีก ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลในตารางที่ 5 ที่พบว่า สตรีทั้งในชนบทและเมือง ส่วนใหญ่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มถึงร้อยละ 92.9 และ 94.5 ตามลำดับ

จากผลของตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวที่วัดจาก Cn Cd และ Cn-Cd ตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า สตรีเขตเมืองมีแนวโน้มที่จะมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีชนบท สำหรับแรงจูงใจที่วัดจาก C และ C-Cd ที่พบว่าสตรีชนบทมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีเขตเมืองนั้น แสดงให้เห็นว่า ตัวแปร C และ C-Cd ไม่น่าจะใช้วัดหรือสะท้อนแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวได้ดีนัก เพราะจำนวนบุตรมีขีดขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น ขนาดครอบครัวที่ต้องการ อัตราตายของเด็ก และการใช้การวางแผนครอบครัว เป็นต้น ส่วนตัวแปร WANO พบว่า สตรีชนบทและสตรีเขตเมืองมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงทั้งสองกลุ่ม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและร้อยละของตัวแปร Cn Cn-Cd C C-Cd และ WANO จำแนกตาม
เขตที่อยู่อาศัย

ตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว	เขตชนบท	เขตเมือง
<u>จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ (Cn)</u>		
ต่ำ (4-7 คน)	25.3	24.5
กลาง (8-10 คน)	49.2	55.5
สูง (11 ⁺)	25.5	20.0
	100.0	100.0
	(912)	(484)
\bar{X}	9.25	9.23
<u>ขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cd)</u>		
ต่ำ (0-1 คน)	4.2	5.7
กลาง (2-3 คน)	59.3	71.5
สูง (4 ⁺)	36.5	22.8
	100.0	100.0
	(915)	(483)
\bar{X}	3.21	2.83
<u>ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้กับขนาด ครอบครัวที่ต้องการ (Cn-Cd)</u>		
ต่ำ (-5 ถึง 5 คน)	26.9	17.8
กลาง (6-7 คน)	48.9	55.2
สูง (8 ⁺)	24.2	27.0
	100.0	100.0
	(910)	(480)
\bar{X}	6.04	6.41

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว	เขตชนบท	เขตเมือง
<u>จำนวนบุตรมีชีวิต (C)</u>		
ต่ำ (0-2 คน)	21.1	39.1
กลาง (3-4 คน)	49.7	48.0
สูง (5+)	29.2	12.9
	100.0	100.0
	(921)	(487)
\bar{X}	3.86	3.10
<u>ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัว</u>		
<u>ที่ต้องการ (C-Cd)</u>		
C < Cd (-9 ถึง -1 คน)	43.4	46.2
C = Cd (0.00)	42.2	46.5
C > Cd (1-8 คน)	14.4	7.3
	100.0	100.0
	(915)	(483)
\bar{X}	0.65	0.27
<u>ความไม่ต้องการบุตรเพิ่ม (WANO)</u>		
ต้องการ	7.1	5.5
ไม่ต้องการ	92.9	94.5
	100.0	100.0
	(905)	(482)

หมายเหตุ : จำนวนตัวอย่างที่ไม่เท่ากัน เนื่องจากการไม่ทราบหรือไม่ตอบแบบสอบถาม

แรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวกับกลุ่มชาติพันธุ์และภาษา

ข้อมูลจากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า สตรีไทยนับถือศาสนาพุทธมี Cn เจลี่ยสูงกว่า สตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่นคือ 9.28 คน เทียบกับ 8.98 คน แสดงว่าสตรีไทยนับถือศาสนาพุทธ มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่น กล่าวคือ สตรีที่มี จำนวนบุตรที่สามารถมีได้สูงย่อมมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูง

เมื่อพิจารณาขนาดครอบครัวที่ต้องการ พบว่า สตรีไทยนับถือศาสนาพุทธมี Cd เจลี่ยต่ำกว่าสตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่น คือ 3.06 คน เทียบกับ 3.79 คน แสดงว่าสตรีไทยนับถือศาสนาพุทธมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่า เพราะสตรีที่มีขนาดครอบครัวที่ต้องการต่ำ ย่อมมีความปรารถนาจะใช้การวางแผนครอบครัวมากกว่า

นอกจากนี้ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า สตรีไทยนับถือศาสนาพุทธมี Cn-Cd เจลี่ยสูงกว่าสตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่น คือ 6.23 คน เทียบกับ 5.17 คน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สตรีไทยนับถือศาสนาพุทธมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่น

เมื่อพิจารณาถึงแรงจูงใจที่วัดจากจำนวนบุตรมีชีวิต พบว่า สตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่น มี C เจลี่ยมากกว่าสตรีไทยนับถือศาสนาพุทธ คือ 4.45 คน เทียบกับ 3.63 คน แสดงว่าสตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่นมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีไทยนับถือศาสนาพุทธ เมื่อพิจารณาจากจำนวนบุตรมีชีวิตเพียงอย่างเดียว

สำหรับผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการ พบว่า สตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่น และสตรีไทยนับถือศาสนาพุทธมี Cn-Cd เจลี่ยน้อยมากไม่ถึง 1 คน คือ 0.65 คน เทียบกับ 0.57 คน จะเห็นได้ว่าสตรีทั้งสองกลุ่มมีจำนวนบุตรมีชีวิต เจลี่ยใกล้เคียงกับขนาดครอบครัวที่ต้องการ ซึ่งแสดงว่าสตรีทั้งสองกลุ่มมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความไม่ต้องการบุตรเพิ่ม พบว่า สตรีไทยนับถือศาสนาพุทธและสตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่น ส่วนใหญ่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มถึงร้อยละ 94.4 และ 83.3 ตามลำดับ แสดงว่าสตรีทั้งสองกลุ่มนี้มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวในระดับสูง เนื่องจากสตรีที่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มแล้ว ย่อมจะมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่ยังต้องการบุตรเพิ่มอีก

แนวโน้มดังกล่าวแสดงว่า สตรีไทยนับถือศาสนาพุทธมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่น เมื่อพิจารณาจากแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวที่วัดจากตัวแปร Cn Cd และ Cn-Cd แต่สำหรับแรงจูงใจที่วัดจาก C และ C-Cd พบว่า สตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่นมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีไทยนับถือศาสนาพุทธ ส่วนตัวแปร WANO พบว่า ทั้งสตรีไทยนับถือศาสนาพุทธและสตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่นมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงทั้งสองกลุ่ม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและร้อยละของตัวแปร Cn Cd Cn-Cd C C-Cd และ WANO จำแนกตาม
กลุ่มชาติพันธุ์และภาษา

ตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว		กลุ่มชาติพันธุ์ไทยนับถือศาสนาพุทธ	กลุ่มอื่น
<u>จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ (Cn)</u>			
ต่ำ (4-7 คน)		24.8	49.4
กลาง (8-10 คน)		49.3	46.2
สูง (11+)		25.9	4.4
		100.0	100.0
		(1,238)	(158)
	\bar{X}	9.28	8.98
<u>ขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cd)</u>			
ต่ำ (0-1 คน)		4.9	0.6
กลาง (2-3 คน)		62.2	56.0
สูง (4+)		32.9	43.4
		100.0	100.0
		(1,240)	(158)
	\bar{X}	3.06	3.79
<u>ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้กับ</u>			
<u>ขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cn-Cd)</u>			
ต่ำ (-5 ถึง 5 คน)		23.2	40.8
กลาง (6-7 คน)		50.2	48.2
สูง (8+)		26.6	11.0
		100.0	100.0
		(1,233)	(157)
	\bar{X}	6.23	5.17

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว	กลุ่มชาติพันธุ์ไทยนับถือศาสนาพุทธ	กลุ่มอื่น
<u>จำนวนบุตรมีชีวิต (C)</u>		
ต่ำ (0-2 คน)	25.5	14.6
กลาง (3-4 คน)	50.7	39.6
สูง (5+)	23.8	45.8
	100.0	100.0
	(1,249)	(159)
\bar{X}	3.63	4.45
<u>ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาด</u>		
<u>ครอบครัวที่ต้องการ (C-Cd)</u>		
c<cd (-9 ถึง -1 คน)	44.6	38.7
c=cd (0.00 คน)	42.8	43.7
c>cd (1-8 คน)	12.6	17.6
	100.0	100.0
	(1,240)	(158)
\bar{X}	0.57	0.65
<u>ความไม่ต้องการบุตรเพิ่ม (WANO)</u>		
ต้องการ	5.6	16.2
ไม่ต้องการ	94.4	83.8
	100.0	100.0
	(1,232)	(155)

หมายเหตุ : จำนวนตัวอย่างที่ไม่เท่ากัน เนื่องจากการไม่ทราบหรือไม่ตอบแบบสอบถาม

แรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวกับการศึกษาของสตรี

ข้อมูลจากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า สตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ระดับประถมศึกษา และสตรีที่ไม่มีการศึกษา มี Cn ในระดับปานกลาง กล่าวคือมี Cn เฉลี่ย 9.10 คน 9.27 คน และ 9.23 คน ตามลำดับ โดยที่สตรีที่ไม่มีการศึกษาและมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มี Cn เฉลี่ยมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเล็กน้อย แสดงว่าสตรีที่มีการศึกษาค่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป เล็กน้อย

เมื่อพิจารณาถึงขนาดครอบครัวที่ต้องการ พบว่า สตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป มี Cd เฉลี่ยต่ำกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และสตรีที่ไม่มีการศึกษา คือ 2.67 คน เทียบกับ 3.11 คน และ 3.77 คน แสดงว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่า

นอกจากนี้ข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่า สตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป มีผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้กับขนาดครอบครัวที่ต้องการ เฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและไม่มีการศึกษาคือ 6.42 เทียบกับ 6.16 คน และ 5.47 คน ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาค่ำกว่า

เมื่อพิจารณาถึงแรงจูงใจที่วัดจากจำนวนบุตรที่มีชีวิต พบว่า สตรีไม่มีการศึกษามีจำนวนบุตรมีชีวิต เฉลี่ยมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป คือ 4.70 คน เทียบกับ 3.71 คน และ 2.72 คน แสดงว่าสตรีที่ไม่มีการศึกษา และมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป เมื่อพิจารณาจากจำนวนบุตรมีชีวิต เพียงอย่างเดียว

สำหรับผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการ จะเห็นได้ว่า สตรีไม่มีการศึกษาและมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการ เฉลี่ย .92 คน และ .60 คน ตามลำดับ ขณะที่สตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมีผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการ เฉลี่ย .02 คน แสดงว่า สตรีที่ไม่มีการศึกษาและสตรีที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว

สูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป เมื่อพิจารณาจาก C-Cd เพียงอย่างเดียว

เมื่อพิจารณาถึงความไม่ต้องการบุตรเพิ่ม พบว่า สตรีที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาขึ้นไป ระดับประถมศึกษา และสตรีที่ไม่มีการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มถึงร้อยละ 93.0 93.6 และ 90.8 ตามลำดับ แสดงว่าสตรีทั้งสามกลุ่มการศึกษานี้มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว สูงกว่าสตรีที่ยังต้องการบุตรเพิ่ม

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า สตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาค่ากว่า เมื่อพิจารณาจากแรงจูงใจที่วัดจาก Cd และ Cn-Cd แต่เมื่อวัดจาก Cn, C และ C-Cd กลับพบว่าสตรีที่มีการศึกษาค่ากว่ามัธยมศึกษา มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ซึ่งอาจจะ เป็นเพราะว่าสตรีที่มีการศึกษาสูง มีระยะเวลาสมรสสั้นกว่าเนื่องจากแต่งงานช้า ทำให้มี Cn น้อยกว่าสตรีที่มีการศึกษาค่ากว่า สำหรับตัวแปร C และ C-Cd นั้น เป็นตัวแปรที่ไม่น่าจะใช้วัดหรือ สะท้อนแรงจูงใจได้ดีนักเพราะ C ยังขึ้นกับปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น ขนาดครอบครัวที่ต้องการ อัตราตาย ของเด็ก และการใช้การวางแผนครอบครัว เป็นต้น สำหรับตัวแปร WANO พบว่า สตรีทุกระดับ การศึกษามีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงทุกกลุ่ม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและร้อยละของตัวแปร Cn Cd Cn-Cd C C-Cd และ WANO จำแนกตามการศึกษา

		ไม่มีการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาขึ้นไป
<u>จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ (Cn)</u>				
ต่ำ (4-7 คน)	23.4	25.1	27.8	
กลาง (8-10 คน)	51.1	49.5	56.1	
สูง (11+)	25.5	25.4	16.1	
	100.0	100.0	100.0	
	(146)	(1,043)	(207)	
\bar{X}	9.23	9.27	9.10	
<u>ขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cd)</u>				
ต่ำ (0-1 คน)	3.2	4.2	8.0	
กลาง (2-3 คน)	47.4	61.8	76.2	
สูง (4+)	49.4	34.0	15.8	
	100.0	100.0	100.0	
	(145)	(1,046)	(207)	
\bar{X}	3.77	3.11	2.67	
<u>ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้</u>				
<u>กับขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cn-Cd)</u>				
ต่ำ (-5 ถึง 5 คน)	39.2	23.8	21.0	
กลาง (6-7 คน)	39.0	51.4	51.4	
สูง (8+)	21.8	24.8	27.6	
	100.0	100.0	100.0	
	(145)	(1,040)	(205)	
\bar{X}	5.47	6.16	6.42	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

		จบระดับ	จบระดับมัธยม
ตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว	ไม่มีการศึกษา	ประถมศึกษา	ศึกษาขึ้นไป
<u>จำนวนบุตรมีชีวิต (C)</u>			
ต่ำ (0-2 คน)	9.2	22.9	54.1
กลาง (3-4 คน)	44.0	51.5	38.1
สูง (5+)	46.8	25.6	7.8
	100.0	100.0	100.0
	(146)	(1,053)	(209)
\bar{X}	4.70	3.71	2.72
<u>ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาด</u>			
<u>ครอบครัวที่ต้องการ (C-Cd)</u>			
c < cd (-9 ถึง -1 คน)	37.7	44.7	44.3
c = cd (0.00 คน)	40.3	42.4	51.1
c > cd (1-8 คน)	22.0	12.9	4.6
	100.0	100.0	100.0
	(145)	(1,046)	(207)
\bar{X}	0.92	0.60	0.02
<u>ความไม่ต้องการบุตรเพิ่ม (WANO)</u>			
ต้องการ	9.2	6.4	7.0
ไม่ต้องการ	90.8	93.6	93.0
	100.0	100.0	100.0
	(143)	(1,039)	(133)

หมายเหตุ : จำนวนตัวอย่างที่ไม่เท่ากัน เนื่องจากการไม่ทราบหรือไม่ตอบแบบสอบถาม

แรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวกับอาชีพของสตรี

ข้อมูลจากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าสตรีที่มีอาชีพเกษตร นอกภาคเกษตร และไม่มีงานทำ มีจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ในระดับปานกลาง กล่าวคือมีจำนวนบุตรที่สามารถมีได้เฉลี่ย 9.44 คน 9.19 คน และ 9.10 คน ตามลำดับ แสดงว่าสตรีทั้งสามกลุ่มอาชีพมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวในระดับปานกลาง โดยที่สตรีที่มีอาชีพเกษตรมี Cn เฉลี่ยสูงกว่าสตรีอาชีพนอกภาคเกษตรและไม่มีงานทำเล็กน้อย แสดงว่าสตรีอาชีพเกษตรมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวที่วัดจากตัวแปร Cn สูงกว่าสตรีอาชีพนอกภาคเกษตรและสตรีที่ไม่มีงานทำเล็กน้อย

เมื่อพิจารณาถึงขนาดครอบครัวที่ต้องการ พบว่า สตรีที่มีอาชีพนอกภาคเกษตร มีขนาดครอบครัวที่ต้องการเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีอาชีพเกษตรและไม่มีงานทำ คือ 2.88 คน เทียบกับ 3.27 คน และ 3.22 คน แสดงว่าสตรีที่มีอาชีพนอกภาคเกษตรมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวที่วัดจากตัวแปรดังกล่าวสูงกว่าสตรีอาชีพเกษตรและไม่มีงานทำ

นอกจากนี้ข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่า สตรีที่มีอาชีพนอกภาคเกษตร มีผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้กับขนาดครอบครัวที่ต้องการเฉลี่ยสูงกว่าสตรีอาชีพเกษตรและไม่มีงานทำเล็กน้อย กล่าวคือ 6.30 คน เทียบกับ 6.17 คน และ 5.87 คน ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สตรีที่มีอาชีพนอกภาคเกษตร มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวที่วัดจากตัวแปร Cn-Cd สูงกว่าสตรีที่มีอาชีพเกษตรและไม่มีงานทำ

เมื่อพิจารณาถึงแรงจูงใจที่วัดจากจำนวนบุตรมีชีวิตพบว่า สตรีที่มีอาชีพเกษตรมีจำนวนบุตรมีชีวิตเฉลี่ยมากกว่าสตรีอาชีพนอกภาคเกษตรและไม่มีงานทำ คือ 4.06 คน เทียบกับ 3.20 คน และ 3.81 คน ตามลำดับ แสดงว่าสตรีที่มีอาชีพเกษตรมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีอาชีพนอกภาคเกษตรและสตรีที่ไม่มีงานทำ เมื่อพิจารณาจากตัวแปร C เพียงอย่างเดียว

สำหรับผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการพบว่า สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตร มีผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการเฉลี่ยมากกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรและสตรีที่ไม่มีงานทำ คือ .78 คน เทียบกับ .32 คน และ .59 คน แสดงว่า สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรและสตรีไม่มีงานทำ เมื่อพิจารณาจากตัวแปร C-Cd เพียงอย่างเดียว

เมื่อพิจารณาจากความไม่ต้องการบุตรเพิ่มของสตรี พบว่า สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกร
นอกภาคเกษตร และสตรีที่ไม่มีงานทำ ส่วนใหญ่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มถึงร้อยละ 93.7 93.4 และ
92.5 ตามลำดับ แสดงว่าสตรีทั้งสามกลุ่มอาชีพมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวในระดับสูง
เนื่องจากสตรีที่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มแล้ว ย่อมจะมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่า
สตรีที่ยังต้องการมีบุตรเพิ่มอีก

แนวโน้มดังกล่าวแสดงว่า สตรีที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรมีแรงจูงใจที่จะใช้การ
วางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรและไม่มีงานทำ เมื่อพิจารณาจากแรงจูงใจ
ที่จะใช้การวางแผนครอบครัวที่วัดจากตัวแปร Cd และ Cn-Cd ขณะที่เมื่อวัดจากตัวแปร Cn, C
และ C-Cd กลับพบว่าสตรีอาชีพเกษตรมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีอาชีพ
นอกภาคเกษตรและไม่มีงานทำ สำหรับตัวแปร WANO พบว่า สตรีส่วนใหญ่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่ม
โดยที่สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรไม่ต้องการบุตรเพิ่มสูงที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและร้อยละของตัวแปร Cn Cd Cn-Cd C C-Cd และ WANO จำแนกตามอาชีพของสตรี

	อาชีพของสตรี		
	เกษตรกร	นอกภาคเกษตร	ไม่มีงานทำ
<u>จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ (Cn)</u>			
ต่ำ (4-7 คน)	20.5	28.1	27.4
กลาง (8-10 คน)	50.4	49.5	50.8
สูง (11+)	29.1	22.4	21.8
	100.0	100.0	100.0
	(442)	(510)	(442)
\bar{X}	9.44	9.19	9.10
<u>ขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cd)</u>			
ต่ำ (0-1 คน)	2.8	5.1	5.5
กลาง (2-3 คน)	57.9	68.6	59.3
สูง (4+)	39.3	26.3	35.2
	100.0	100.0	100.0
	(443)	(510)	(445)
\bar{X}	3.27	2.88	3.22
<u>ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้</u>			
<u>กับขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cn-Cd)</u>			
ต่ำ (-5 ถึง 5 คน)	22.6	23.2	29.6
กลาง (6-7 คน)	51.6	48.8	49.2
สูง (8+)	25.8	28.0	21.2
	100.0	100.0	100.0
	(441)	(508)	(441)
\bar{X}	6.17	6.30	5.87

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว	อาชีพของสตรี		
	เกษตร	นอกภาคเกษตร	ไม่มีงานทำ
<u>จำนวนบุตรมีชีวิต (C)</u>			
ต่ำ (0-2 คน)	16.8	37.5	21.3
กลาง (3-4 คน)	49.4	47.6	50.7
สูง (5+)	33.8	14.9	28.0
	100.0	100.0	100.0
	(446)	(514)	(446)
\bar{X}	4.06	3.20	3.81
<u>ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาด</u>			
<u>ครอบครัวที่ต้องการ (C-Cd)</u>			
C<Cd (-9 ถึง -1 คน)	46.6	44.2	40.9
C=Cd (0.00 คน)	37.8	47.7	44.4
C>Cd (1-8 คน)	15.6	8.1	14.7
	100.0	100.0	100.0
	(443)	(510)	(445)
\bar{X}	0.78	0.32	0.59
<u>ความไม่ต้องการบุตรเพิ่ม (WANO)</u>			
ต้องการ	6.3	6.6	7.5
ไม่ต้องการ	93.7	93.4	92.5
	100.0	100.0	100.0
	(436)	(507)	(442)

หมายเหตุ : จำนวนตัวอย่างที่ไม่เท่ากัน เนื่องจากการไม่ทราบหรือไม่ตอบแบบสอบถาม

แรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวกับระดับความมั่งคั่งของครัวเรือน

ข้อมูลจากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า สตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนในระดับสูง มีจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้สูงกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนระดับปานกลางและระดับต่ำ กล่าวคือมีจำนวนที่สตรีสามารถมีได้เฉลี่ย 9.32 คน 9.30 คน และ 9.13 คน ตามลำดับ แสดงว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูง มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวที่วัดจาก Cn สูงกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนต่ำกว่า

เมื่อพิจารณาถึงขนาดครอบครัวที่ต้องการ พบว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูง มีขนาดครอบครัวที่ต้องการเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนในระดับต่ำและปานกลาง คือ 2.99 คน เทียบกับ 3.16 คน และ 3.29 คน ตามลำดับ แสดงว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูง มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนต่ำกว่า

นอกจากนี้ข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่า สตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูงมีผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้กับขนาดครอบครัวที่ต้องการ เฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนในระดับต่ำและปานกลาง คือ 6.33 คน เทียบกับ 6.13 และ 5.84 คน ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูง มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนต่ำกว่า

เมื่อพิจารณาถึงแรงจูงใจที่วัดจากจำนวนบุตรมีชีวิต จะเห็นได้ว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนต่ำ มีจำนวนบุตรมีชีวิตเฉลี่ยมากกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนปานกลางและสูง คือ 4.05 คน เทียบกับ 3.67 คน และ 3.48 คน แสดงให้เห็นว่า สตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนต่ำมีแนวโน้มที่จะมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูง เมื่อพิจารณาจากจำนวนบุตรมีชีวิตเพียงอย่างเดียว

สำหรับผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการ พบว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนต่ำ มีผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัวที่ต้องการเฉลี่ยมากกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนในระดับปานกลางและระดับสูง คือ .74 คน เทียบกับ .51 คน และ .50 คน แสดงว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนต่ำจะมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูงกว่า เมื่อพิจารณา

ตัวแปร C-Cd เพียงอย่างเดียว

เมื่อพิจารณาถึงความไม่ต้องการบุตรเพิ่มพบว่า สตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูงปานกลางและต่ำ ส่วนใหญ่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มถึงร้อยละ 93.9 92.0 และ 93.5 ตามลำดับ แสดงว่าสตรีทั้งสามกลุ่มนี้มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวในระดับสูง เนื่องจากสตรีที่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มแล้ว ย่อมจะมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่ยังต้องการมีบุตรเพิ่มอีก

ผลของข้อมูลแสดงให้เห็นว่า สตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูงจะมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนในระดับปานกลางและระดับต่ำ เมื่อวัดจากตัวแปร Cn, Cd, Cn-Cd และเมื่อวัดจากตัวแปร WANO พบว่า สตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนทุกระดับ มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูง

สำหรับแรงจูงใจที่วัดจากตัวแปร C และ C-Cd พบว่า สตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนต่ำและปานกลาง มีแรงจูงใจสูงกว่าสตรีที่มีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูง

กล่าวโดยสรุป ข้อมูลจากตารางที่ 5-9 แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว เมื่อวัดจากตัวแปร Cd และ Cn-Cd พบว่า สตรีเขตเมือง สตรีไทยนับถือศาสนาพุทธ มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา มีอาชีพนอกภาคเกษตร และมีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูง มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีชนบท สตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่น มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา มีอาชีพเกษตร ไม่มีงานทำ และมีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนต่ำ

สำหรับแรงจูงใจที่วัดจาก Cn พบว่า สตรีชนบทและเขตเมืองมีแรงจูงใจใกล้เคียงกัน ในระดับปานกลาง ส่วนสตรีไทยนับถือศาสนาพุทธมีแรงจูงใจสูงกว่าสตรีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่น และกลับพบว่า สตรีไม่มีการศึกษา มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร และมีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนต่ำ มีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป อาชีพนอกภาคเกษตร ไม่มีงานทำ และมีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนระดับปานกลางและสูง

ส่วนแรงจูงใจที่วัดจาก C และ C-Cd ให้ผลตรงข้ามกับสมมติฐาน กล่าวคือ สตรีเขตชนบทมีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาอื่น ไม่มีการศึกษา มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า มีอาชีพ

เกษตรกรรม และมีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนต่ำ กลับมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีเขตเมือง เป็นคนไทยนับถือศาสนาพุทธ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป มีอาชีพนอกภาคเกษตร และมีระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนสูง โดยจะเห็นว่าตัวแปร C และ C-Cd มักจะให้ผลในทิศทางตรงข้ามกับสมมติฐานเสมอ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ตัวแปร C และ C-Cd ไม่อาจสะท้อนหรือวัดแรงจูงใจได้ด้วยตัวของมันเอง เพราะจำนวนบุตรมีขีดขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น ขนาดครอบครัวที่ต้องการ อัตราตายของเด็ก และการใช้การวางแผนครอบครัว เป็นต้น

สำหรับตัวแปรที่วัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวตัวสุดท้ายคือ WANO จะเห็นได้ว่า สตรีทุกกลุ่มลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจจะมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูง กล่าวคือ มีความไม่ต้องการบุตรเพิ่มทุกกลุ่ม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9. ค่าเฉลี่ยและร้อยละของตัวแปร Cn Cd Cn-Cd C C-Cd และ WANO จำแนกตามระดับความมั่งคั่งของครัวเรือน

ตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว	ระดับความมั่งคั่งของครัวเรือน		
	ต่ำ	กลาง	สูง
<u>จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ (Cn)</u>			
ต่ำ (4-7 คน)	26.6	23.3	25.4
กลาง (8-10 คน)	49.0	54.0	48.4
สูง (11*)	24.4	22.7	26.2
	100.0	100.0	100.0
	(359)	(428)	(609)
\bar{X}	9.13	9.30	9.32
<u>ขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cd)</u>			
ต่ำ (0-1 คน)	3.7	4.1	5.5
กลาง (2-3 คน)	54.0	63.2	67.0
สูง (4*)	42.3	32.7	27.5
	100.0	100.0	100.0
	(358)	(428)	(612)
\bar{X}	3.29	3.16	2.99
<u>ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้</u>			
<u>กับขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cn-Cd)</u>			
ต่ำ (-5 ถึง 5 คน)	30.4	22.0	23.5
กลาง (6-7 คน)	46.9	56.6	46.9
สูง (8*)	22.7	21.4	29.6
	100.0	100.0	100.0
	(357)	(425)	(608)
\bar{X}	5.84	6.13	6.33

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว	ระดับความมั่งคั่งของครัวเรือน		
	ต่ำ	กลาง	สูง
<u>จำนวนบุตรมีชีวิต (C)</u>			
ต่ำ (0-2 คน)	16.3	24.0	32.1
กลาง (3-4 คน)	49.6	51.0	47.8
สูง (5+)	34.1	25.0	20.1
	100.0	100.0	100.0
	(361)	(430)	(617)
\bar{X}	4.05	3.67	3.48
<u>ผลต่างระหว่างจำนวนบุตรมีชีวิตกับขนาดครอบครัว</u>			
<u>ที่ต้องการ (C-Cd)</u>			
C<Cd (-9 ถึง -1 คน)	42.4	47.3	42.2
C=Cd (0.00 คน)	39.6	41.6	47.3
C>Cd (1-8 คน)	18.0	11.1	10.5
	100.0	100.0	100.0
	(358)	(447)	(612)
\bar{X}	0.74	0.51	0.50
<u>ความไม่ต้องการบุตรเพิ่ม (WANO)</u>			
ต้องการ	6.5	8.0	6.1
ไม่ต้องการ	93.5	92.0	93.9
	100.0	100.0	100.0
	(354)	(425)	(608)

หมายเหตุ : จำนวนตัวอย่างที่ไม่เท่ากัน เนื่องจากการไม่ทราบหรือไม่ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 : การประมาณการใช้การวางแผนครอบครัว การประมาณจำนวนบุตรตาม
ธรรมชาติ และการประมาณจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้จะใช้ค่าประมาณการจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้เป็นตัวแปร
วัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว ทั้งนี้ในการที่จะให้ได้ตัวแปรจำนวนบุตรที่สตรีสามารถ
มีได้ (Cn) จำเป็นต้องมีการประมาณค่าจำนวนบุตรตามธรรมชาติ และประมาณค่าตัวแปรการใช้
การวางแผนครอบครัว เนื้อหาที่จะพิจารณาต่อไปจะเป็นการพิจารณาการประมาณการใช้การ
วางแผนครอบครัว ซึ่งจะ เป็นตัวแปรสำหรับใช้ในการประมาณค่าตัวแปรจำนวนบุตรตามธรรมชาติ
และจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้

2.1 การประมาณการใช้การวางแผนครอบครัว

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ต้องการประมาณการใช้การวางแผนครอบครัวของสตรี
โดยใช้แนวคิดของ Easterlin และ Crimmins (1985) ที่ว่า การใช้การวางแผนครอบครัว
(U : Use of Fertility Control) ถูกกำหนดโดยแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว
และค่าใช้จ่ายในการคุมกำเนิด (Rc: Regulation Cost) แรงจูงใจในที่นี้เป็นผลต่างระหว่าง
จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ (Cn: Potential Family Size) กับขนาดครอบครัวที่ต้องการ
(Cd: Desired Family Size) แนวคิดของ Easterlin และ crimmins ดังกล่าวพิจารณาว่า
การใช้การวางแผนครอบครัว (U) สามารถแทนด้วยฟังก์ชันต่อไปนี้คือ

$$U = f (Cn, Cd \text{ และ } Rc)$$

โดยที่ $Cn = \hat{N} * S \dots \dots \dots [1]$

และ $N =$ จำนวนบุตรตามธรรมชาติ (เป็นตัวแปรที่ได้จากการประมาณการ)

ทั้งนี้ $N = f(x_1, x_2 \dots x_6, U) \dots \dots \dots [2]$

x_1 : ระยะเวลาสมรส

x_2 : ช่วงห่างการมีบุตรคนแรก

x_3 : ช่วงห่างการมีบุตรคนแรกกับคนที่สอง

x_4 : การไม่ เป็นหมั้นหลังจาก เคยมีบุตรแล้ว

X_5 : สัดส่วนการสูญเสียการตั้งครรภ์

X_6 : อัตราส่วนการตายของเด็ก

\hat{U} : การใช้การวางแผนครอบครัว

S : อัตราส่วนรอดชีพของบุตรเกิดรอด (S : survival ratio)
ได้จาก $1 -$ อัตราส่วนการตายของเด็ก

อย่างไรก็ตาม การประมาณค่า \hat{N} โดยใช้ U โดยตรงจะเกิดความลำเอียงในช่วงการวิเคราะห์การใช้การวางแผนครอบครัวที่จะพิจารณาค่าไป ความลำเอียงที่เกิดขึ้นเป็นเพราะการใช้การวางแผนครอบครัว (U : use of fertility control) ซึ่งถูกกำหนดโดย C_n , C_d และ R_c ตามแนวคิดของ Easterlin และ Crimmins ตามที่กล่าวมาแล้ว ตัวแปร C_n และตัวแปร U มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกันมาก หากการประมาณค่า C_n ใช้ตัวแปร U ในการประมาณการ ดังนั้น เพื่อลดความลำเอียงในการประมาณค่า C_n การวิเคราะห์ครั้งนี้จะใช้ค่าประมาณ \hat{U} แทน ทั้งนี้การประมาณค่า \hat{U} นั้น Easterlin และ Crimmins เสนอแนะให้ใช้ two-stage regression เพื่อประมาณค่า \hat{U} ดังกล่าว

$$\text{จากสมการ [1] และ [2] } C_n = f(x_1, x_2 \dots x_6) * S \dots\dots [3]$$

$$\text{เมื่อ } \hat{U} = f(C_n, C_d \text{ และ } R_c) \dots\dots [4]$$

แทนค่า C_n จากสมการ [3] ในสมการที่ [4]

$$\hat{U} = f[S(x_1, x_2 \dots x_6) C_d, R_c] \dots [5]$$

$$\hat{U} = f[Sx_1, Sx_2 \dots Sx_6, C_d, R_c]$$

\hat{U} : ตัวแปรค่าประมาณการใช้การวางแผนครอบครัว

ตัวแปร x_1 ถึง x_6 เป็นตัวแปรที่มีระดับข้อมูลเป็นช่วง (Interval Scale) อยู่แล้ว เมื่อ Run Regression ตามสมการที่ [5] $\hat{U} = f(Sx_1, Sx_2 \dots Sx_6, C_d, R_c)$ เพื่อให้ได้ค่าประมาณ \hat{U}

ค่าประมาณการใช้การวางแผนครอบครัว (\hat{U}) ได้จากสมการถดถอยพหุดังนี้

$$\begin{aligned}\hat{U} = & .511471 + .002432 * SDURMAR - .001667 * SFBI \\ & - .000682 * SSBI + .390717 * SNSS + .174039 \\ & * SPREGWAS + .134164 * DEATHR + .393536 \\ & * DEATHRSQ + .026854 * Rc - .013028 * Cd\end{aligned}$$

เมื่อแทนค่าเฉลี่ยของตัวแปรต่างๆ ในสมการถดถอยพหุดังกล่าว ก็จะได้ค่าประมาณ \hat{U} ซึ่งจะนำไปใช้ในการประมาณค่า \hat{N} ซึ่งจะพิจารณาในส่วน 2.2 ต่อไป

2.2 การประมาณจำนวนบุตรตามธรรมชาติ

สำหรับการวิเคราะห์ในขั้นนี้ เป็นการโยงภาวะเจริญพันธุ์เข้ากับตัวกำหนดโดยตรง ต่อภาวะเจริญพันธุ์ (Proximate Determinant Variables) นั่นคือ จำนวนบุตรเกิดรอด (CEB) ที่สตรีมีได้ในขณะสัมพัทธ์นั้น ถูกวิเคราะห์อยู่ในรูปฟังก์ชันของตัวแปรการใช้การวางแผนครอบครัว (ใช้ค่าประมาณการใช้การวางแผนครอบครัว (\hat{U}) แทน) ระยะเวลาสมรส (DURMAR) ช่วงห่างการมีบุตรคนแรก (FBI) ช่วงห่างการมีบุตรคนแรกกับคนที่สอง (SBI) การไม่เป็นหมันหลังจากเคยมีบุตรแล้ว (NSS) สัดส่วนการสูญเสียการตั้งครรภ์ (PREGWAS) และตัวแปรอัตราส่วนการตายของเด็ก (DEATHR) กล่าวคือ

$$CEB = f(x_1, x_2 \dots x_6, \hat{U})$$

ข้อมูลจากตารางที่ 10 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร ที่ใช้ในการวิเคราะห์ตัวกำหนดโดยตรงของภาวะเจริญพันธุ์คือ ตัวแปร DURMAR FBI SBI NSS PREGWAS DEATHR และตัวแปร \hat{U} แสดงให้เห็นว่าทิศทางความสัมพันธ์ของจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยกับตัวแปรตัวกำหนดโดยตรง ส่วนใหญ่เป็นไปตามแนววิเคราะห์ของ Easterlin และ Crimmins โดยที่ระยะเวลาสมรสให้ค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์สูงสุดกับจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย กล่าวคือ เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของ 2 ตัวแปรดังกล่าวมีค่า .53 รองลงมาเป็นตัวแปรอัตราการตายของเด็ก ช่วงห่างการมีบุตรคนแรก และสัดส่วนการสูญเสียการตั้งครรภ์ โดยที่ค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์มีค่า .37 -.27 และ -.08 ตามลำดับ ค่าสหสัมพันธ์ดังกล่าว

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 ส่วนตัวแปรการใช้การวางแผนครอบครัว มีค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ $-.06$
 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับตัวแปรช่วงห่างการมีบุตรคนแรกกับคนที่สอง และตัวแปรการ
 ไข่มุขเป็นหมันหลังจากเคยมีบุตรแล้ว กลับไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนบุตรเกิดรอดเฉลี่ย

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการ
 วิเคราะห์ตัวกำหนดโดยตรงของภาวะเจริญพันธุ์ (Proximate Determinants-
 Analysis)

	\hat{U}	DURMAR	FBI	SBI	NSS	PREGWAS	DEATHR	\bar{X}	S.D
CEB	$-.06^*$	$.53^{**}$	$-.27^{**}$.01	.02	$-.08^{**}$	$.37^{**}$	4.06	1.81
\hat{U}		$-.20^{**}$	$-.06^*$	$-.16^{**}$	$.89^{**}$	$.15^{**}$	$-.09^{**}$.90	.15
DURMAR			$-.08^*$	$.16^{**}$	$-.19^{**}$	$-.00$	$.20^{**}$	18.55	4.15
FBI				$.07^*$.01	$.07^*$	$-.14^{**}$	29.40	19.30
SBI					.03	$.10^{**}$	$.07^*$	20.52	17.78
NSS						.00	$-.03$.85	.35
PREGWAS							$-.03$.06	.13
DEATHR								.06	.12

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 n = 1,396

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\leq .01$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\leq .001$

และ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ความถดถอยพหุของจำนวนบุตรเกิดรอดต่อตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ตัวกำหนดโดยตรง และตัวแปรการใช้การวางแผนครอบครัว (\hat{U}) ดังตารางที่ 11 ผลจากตารางแสดงให้เห็นถึงทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปร จำนวนบุตรเกิดรอดเฉลี่ยกับตัวแปรตัวกำหนดโดยตรง ส่วนใหญ่เป็นไปตามความคาดหวัง กล่าวคือ เป็นไปในทิศทางเดียวกับเมตริกซ์สหสัมพันธ์ที่เสนอไว้ในตารางที่ 10 นั่นคือ เมื่อให้ตัวแปรอื่นคงที่ สตรีที่มีระยะเวลาสมรสยาวนานขึ้น 1 หน่วย (ปี) จะมีจำนวนบุตรเกิดรอดเพิ่มขึ้นประมาณ .188 หน่วย ในทำนองเดียวกันค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปร \hat{U} FBI, SBI, NSS และ DEATHR มีค่า -6.526 , $-.018$, $-.021$, 3.137 และ 3.186 ตามลำดับ มีข้อสังเกตว่า ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปรดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตามทีละระดับ .01 หรือต่ำกว่าทุกตัวแปร โดยดูจากค่านัยสำคัญของสถิติ t จากค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยปรับฐาน และจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับฐานนี้แสดงให้เห็นว่า ตัวแปร NSS มีความสัมพันธ์กับจำนวนบุตรเกิดรอดมากที่สุด ตามด้วยตัวแปร \hat{U} , DURMAR, FBI, DEATHR และ SBI ตามลำดับ ส่วนค่า R^2 ในตารางเดียวกันนี้ชี้ให้เห็นว่าค่าความเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามถูกอธิบายด้วยตัวแปรอิสระ 7 ตัว ในอัตราร้อยละ 45

การประมาณจำนวนบุตรตามธรรมชาติ สามารถประมาณโดยใช้สมการถดถอยพหุจากตารางที่ 11 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของตัวแปรต่างๆคูณด้วยค่าของตัวแปรนั้นๆ อย่างไรก็ตาม ค่าของตัวแปร \hat{U} จะให้ค่าเท่ากับศูนย์เพราะได้ตั้งแนวคิดไว้ว่า ค่าประมาณ \hat{N} เป็นค่าจำนวนบุตรตามธรรมชาติของสตรีที่จะมีได้ เมื่อสตรีดังกล่าวไม่ได้ใช้การวางแผนครอบครัวแต่อย่างใด นั่นคือ

$$\hat{N} = 4.529141 + .188218 * \text{DURMAR} - .018284 * \text{FBI} - .021146 * \text{SBI} + 3.136590 * \text{NSS} + .572259 * \text{PREGWAS} + 3.185776 * \text{DEATHR}$$

(ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรตามธรรมชาติแสดงไว้ในตารางที่ 12)

การที่ค่าประมาณ \hat{N} ที่ได้ ไม่ได้ใช้ตัวแปรระยะเวลาการให้นมบุตร ซึ่งเป็นตัวแปรตัวกำหนดโดยตรงที่สำคัญตัวแปรหนึ่งมาร่วมพิจารณาด้วย อาจทำให้ผลที่ได้เบี่ยงเบนไปได้บ้าง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของเกอ วังศัญลิน (1975: 244) ที่ใช้ข้อมูลของโครงการ National Survey แม้ว่าจะมีข้อมูลระยะเวลาให้นมบุตร แต่ก็พบว่า ตัวแปรระยะเวลาให้นมบุตรไม่มีนัยสำคัญในการประมาณค่า \hat{N}

ตารางที่ 11 ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยพหุและค่าสถิติ t ของจำนวนบุตรเกิดรอดต่อตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่ตัวกำหนดโดยตรงของภาวะเจริญพันธุ์

\hat{U}	DURMAR	FBI	SBI	NSS	PREGWAS	DEATHR	ค่าคงที่ (Constant)
ก. ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (ในวงเล็บค่า t - statistics)							
	-6.526	.188	-.018	-.021	3.137	.572	3.186 4.529
	(-10.066)	(24.761)	(-7.935)	(-11.114)	(11.831)	(1.835)	(10.642) (10.268)
ข. ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยปรับฐาน (Standardized Coefficient)							
	-.536**	.511**	-.225**	-.180**	.613**	.040	.218**
ง. ค่าสถิติอื่นๆ							
	N	\bar{R}^2	F				
	1,396	.454	170.572				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\leq .05$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\leq .01$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3 การหาค่าจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ (Cn)

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ คือ ผลคูณระหว่างจำนวนบุตรตามธรรมชาติกับอัตราส่วนรอดชีพของบุตรเกิดรอด ดังนั้น

$$C_n = \hat{N} \times S$$

(ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรที่สามารถมีได้ แสดงไว้ในตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของจำนวนบุตรเกิดรอด, จำนวนบุตรตามธรรมชาติ ระยะเวลาสมรส ช่วงห่างการมีบุตรคนแรก ช่วงห่างการมีบุตรคนแรกกับคนที่สอง อัตราส่วนของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ จำนวนวิธีคุมกำเนิดที่รู้ และตัวแปรแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว (Cn, Cd และ C)

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน
ตัวแปร	(\bar{X})	มาตรฐาน(S.D)
- จำนวนบุตรเกิดรอด (CEB)	4.066	1.808
- จำนวนบุตรตามธรรมชาติ (\hat{N})	9.939	1.485
- จำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ (Cn)	9.249	1.543
- ขนาดครอบครัวที่ต้องการ (Cd)	3.143	1.363
- จำนวนบุตรมีชีวิต (C)	3.731	1.536
- ระยะเวลาสมรส (DURMAR) ปี	18.563	4.917
- ช่วงห่างการมีบุตรคนแรก (FBI) เดือน	19.069	16.225
- ช่วงห่างการมีบุตรคนที่สอง (SBI) เดือน	27.942	19.202
- อัตราส่วนรอดชีพของบุตรเกิดรอด (S)	.938	.123
- จำนวนวิธีคุมกำเนิดที่รู้ (Rc)	3.660	1.769

ส่วนที่ 3 : การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผน

ครอบครัวกับตัวแปรการเคยใช้การวางแผนครอบครัว (EVERUSE)

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแรงจูงใจ ซึ่งการวิเคราะห์ครั้งนี้วัดจากตัวแปร Cn, Cd, Cn-Cd, C, C-Cd และ WANO และค่าใช้จ่ายในการใช้วางแผนครอบครัว ซึ่งวัดจากค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน (Market Cost) และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน (Subjective Cost) เช่น ระยะเวลา ผลกระทบจากวัฒนธรรมและศาสนา เป็นต้น ในกรณีที่ไม่มีข้อมูลระยะเวลา ค่าใช้จ่าย และปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา อาจวัดโดยทางอ้อมจากจำนวนวิธีคุมกำเนิดที่รู้ และถึงแม้ว่าจะใช้จำนวนวิธีคุมกำเนิดที่รู้วัดแทน Easterlin และ Crimmins (1985) และ Wongboonsin (1989) ก็พบว่าตัวแปรดังกล่าวใช้เป็นตัววัดค่าใช้จ่ายในการใช้การคุมกำเนิดได้ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะวัดค่าใช้จ่ายในการคุมกำเนิดจากความรู้เกี่ยวกับการใช้การวางแผนครอบครัวกับตัวแปรการเคยใช้การวางแผนครอบครัว (EVERUSE) เป็นคู่ๆ คือ

$$\text{EVERUSE} = f (\text{Cn}, \text{Rc}) \dots\dots\dots [1]$$

$$\text{EVERUSE} = f (\text{Cd}, \text{Rc}) \dots\dots\dots [2]$$

$$\text{EVERUSE} = f (\text{Cn-Cd}, \text{Rc}) \dots\dots\dots [3]$$

$$\text{EVERUSE} = f (\text{C}, \text{Rc}) \dots\dots\dots [4]$$

$$\text{EVERUSE} = f (\text{C-Cd}, \text{Rc}) \dots\dots\dots [5]$$

$$\text{EVERUSE} = f (\text{WANO}, \text{Rc}) \dots\dots\dots [6]$$

ซึ่งในการวิเคราะห์ส่วนนี้จะใช้วิธีการทางสถิติที่เรียกว่า การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) อนึ่ง เนื่องจากตัวแปรตามคือ EVERUSE เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) โดยที่สตรีมีการใช้การวางแผนครอบครัวสูงถึงประมาณร้อยละ 90 ซึ่งทำให้ข้อมูลเบ้มาก การใช้สถิตินี้อาจไม่เหมาะสมนัก ทางแก้ไขในการศึกษาค้นคว้าต่อไปน่าจะใช้โปรแกรมที่สลับซับซ้อน เช่น Logit Regression ในการวิเคราะห์แทน เพื่อลดปัญหาความลำเอียงดังกล่าว

ทั้งนี้จะใช้ค่า R^2 ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ว่าอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรการใช้อการวางแผนครอบครัว (EVERUSE) ได้ร้อยละเท่าไร

ผลจากตารางที่ 13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยพหุของการใช้การวางแผนครอบครัว
ต่อตัวแปรแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว (วัดจากตัวแปร 6 ตัว) และตัวแปรค่าใช้จ่าย
ในการใช้การวางแผนครอบครัว ซึ่งให้เห็นว่าการใช้การวางแผนครอบครัวมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับ
แรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัว ในที่นี้คือมีค่าเป็นบวกกับตัวแปร C_n , C_n-C_d , $C-C_d$ และ
WANO และมีค่าเป็นลบกับตัวแปร C_d ซึ่งหมายความว่า หากสตรีมีจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้สูง
ย่อมมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูง ขณะเดียวกันสตรีที่มีขนาดครอบครัวที่ต้องการต่ำ
ย่อมมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์ในทางบวก
กับค่าใช้จ่ายในการคุมกำเนิด (R_c) ด้วย กล่าวคือ สตรีมีความรู้ในการคุมกำเนิดมากถือว่ามี
ค่าใช้จ่ายในการคุมกำเนิดต่ำ ดังนั้นหากสตรีมีขนาดครอบครัวที่ต้องการน้อยประกอบกับค่าใช้จ่าย
ในการใช้การคุมกำเนิดต่ำ สตรีย่อมมีแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวสูง อย่างไรก็ตาม
ตัวแปรแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวที่วัดจากจำนวนบุตรที่สตรีสามารถมีได้ (C_n) จาก
สมการถดถอยที่ 1 ให้ค่า \bar{R}^2 สูงกว่าตัวแปรแรงจูงใจตัวอื่นๆ คือ มีค่า \bar{R}^2 เท่ากับ .14 และยังมี
ค่า t-statistics ที่สูงกว่าค่าตัวแปรค่าใช้จ่ายในการคุมกำเนิด (R_c) ด้วยเช่นกัน รองลงมา
คือตัวแปร C_n-C_d มีค่า \bar{R}^2 เท่ากับ .12 ตามด้วยตัวแปร WANO มีค่า \bar{R}^2 เท่ากับ .10 โดยที่
ตัวแปร C_n-C_d มีค่า t-statistics ที่สูงกว่าค่า t-statistics ของตัวแปร R_c เช่นกัน
ในขณะที่ตัวแปรแรงจูงใจตัวอื่นๆ ของสมการถดถอยที่ 3 ถึง 6 ให้ค่า \bar{R}^2 ต่ำกว่า และยังมีค่า
t-statistics น้อยกว่าตัวแปร R_c ด้วย

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวพอจะให้ข้อสรุปได้ว่า การใช้การวางแผนครอบครัวขึ้นอยู่กับ
ทั้งแรงจูงใจและค่าใช้จ่ายในการใช้การวางแผนครอบครัว และตัวแปรแรงจูงใจที่วัดจากจำนวนบุตร
ที่สตรีสามารถมีได้ (C_n) เป็นตัววัดที่ดีที่สุดในจำพวกตัวแปรแรงจูงใจที่นำมาพิจารณา รองลงมาคือ
ตัวแปร C_n-C_d โดยที่ผลการศึกษานี้แตกต่างจากผลการศึกษาของ Easterlin และ Crimmins
(1985) และ Wongboonsin (1989) ที่พบว่า ตัววัดแรงจูงใจที่จะใช้การวางแผนครอบครัวที่ดี
ที่สุดคือ ตัวแปร C_n-C_d

ตารางที่ 13 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุ (Regression Coefficient) ของการเคาะใช้การวางแผน
ครอบครัวต่อตัวแปรแรงจูงใจ และตัวแปรค่าใช้จ่ายในการใช้การวางแผนครอบครัว

สมการความถดถอยที่	Cn	Cd	Cn-Cd	C	C-Cd	WANO	Rc	Constant	R ²	N
1	.056**						.037**	.240	.14	1,406
	(11.675)						(8.869)	(5.114)		
2		-.011**					.037**	.797	.05	1,398
		(-1.968)					(8.547)	(29.961)		
3			.039**				.033**	.540	.12	1,396
			(10.341)				(7.857)	(19.907)		
4				-.004			.039**	.771	.05	1,408
				(-.850)			(8.815)	(27.303)		
5					.005		.039**	.754	.05	1,398
					(1.005)		(8.873)	(41.383)		
6						.261**	.039**	.513	.10	1,387
						(8.846)	(9.179)	(15.818)		

() ค่า t-statistic

** มีนัยสำคัญที่ $\leq .05$

* มีนัยสำคัญที่ $\leq .10$